

მედიკალი

№ 17

შინაარსი. კომისარიატი—ეშმაკი. სიზმარ-ცხადი—
როკოკო. ეილიაუიოლია—კენჭი. უდიდეს საიდუმლოს ფარ-
და ესდგა—მორიქლი. შარადა—კოლო. გავლენა რევოლი-
უციისა—სმართ ბელი. ბრძნული სიტყვები—ნიკოლოზ
მეორე. პროტოპოპოვის დღიური—დ. ჩ—სა. სამაისო—

გოგია. პატარა ფელეტონი—წაველა. მხალთათვის—ვ.
პიუგო. ბათუმი—ისკანდერი.
კარკიტ შრეტი. ნადირი საიქიოს, რასაც დასთეს,
იმასვე მოიშვი. ორი გზა.

ორი თავისუფალი ადგილი საიქიოს ნადიგო (1905 წლის ჟურნალიდან)

ერთი მათგანი. დავიწყოთ ბატონებო, დრო არის..
თავმჯდომარე. ცოტა მოითმინეთ, ჯერ დრო არ არის, ჩვენ ველით ორ
პატივცემულ სტუმარს...

კომისარიატი

მეტი დაყოვნება აღარ შეიძლებოდა. მთელი საქართველო ახალ წესზე მოეწყო და „ეშმაკის მათრახი“-ს რედაქცია ხომ გამოჩაკლის ვერ შე- შეადგენდა.

მადლობა განგებას, კრებისათვის ნებართვა აღარ არის საჭირო, გინდა შეიკრიბები, გინდა დაიშლები, გინდა არც შეიკრიბები და არც დაიშლები.

ჩვენი რედაქციის საზოგადო კრება 13 აპრილს მოხდა და ვინაიდან კრებაზე შესვლა უფასო იყო, აუარებელი ხალხი დაესწრო. ქართველი ხალხის კულტურული განვითარება ყოველივე ეჭვს გარეშეა, თუ სახეში მივიღებთ კრებებზე სიხარულსა და ლა- პარაკს.

ხანგრძლივი კამათისა და შეჯახ-შემოჯახების შემდეგ კრებამ აირჩია ხუთმეტი დეპუტატი, რომელთაგან შესდგა საბჭო, სახელწოდებით „ეშმაკის დეპუტატთა საბჭო“.

დეპუტატთა საბჭომ გამოკყო „აღმასრულებელი კომიტეტი“, ხოლო კომიტეტმა სარედაქციო საქმენი გაანაწილა კომისართა შორის. ეს გარემოება უნდა მიეწეროს კრების სურვილს სარედაქციო საქმეთა ჯეროვან მოწყობასა და არა იმას, თითქმის საქართველოში ყველა წარჩინებული პირი უთუოდ „კომისარი“ უნდა იყოს.

მთავარ ანუ რედაქტორ კომისარად ერთხმად არჩეულ იქმნა ამხანაგი ეშმაკი, რომელმაც არ მოისურვა ფსევდონიმის უკუგდება დამფუძნებელი კრების მოწვევისა და დემოკრატიული რესპუბლიკის დაშვარებამდე.

ფელეტონ კომისარად არჩეულ იქმნა ამხ. მორიელი, დიდი ხნის უმეტესობით. მას დაევალა წერა როგორც „პატარა“, აგრეთვე „დიდი“ ფელეტონებისა“.

შარად-კომისარობა ერთხმად მიეკუთნა დახელოვნებულს ამ დარგში ამხანაგ კოლოს და თანაც დაევალა უკეთესი შარადების უზშირესი თხზვა.

პრეს-კომისარად არჩეულ იქმნა ჩვენი ახალგაზრდა თანამშრომელი ამხ. სამართებელი. მას ევალება თვალყური ადევნოს ჟურნალ-გაზეთებს და ამოპკრიბოს იქიდან ყოველივე საეშმაკო.

ფოსტ-კომისარობა კრებამ მიანიღო ამხ. კ—ის.

აღნიშნული კომისარი ვალდებულია დაყოვნებლივ პასუხი გასცეს პარტიის წევრებს და მიუთითოს მათ საგოდრე ნაწარმოებთა ამა თუ იმ ტაეპზე.

მუშ-კომისარობა დროებით მიიღო თავის თავზე ამხ. ეშმაკმა. ამგვარი ინციდენტი პეტრო-გრაღშიაც მოხდა. ჩვენ ვიცით, რომ ა. ი. გუჩკო-ვი ასრულებს თანამდებობას ზღვათა და სამხედრო მინისტრისას. მუშ-კომისარს ევალება შეკვეცოს ქ-ნი მუშის პარპაში საქართველოს ტერიტორიაზე. ვიჩქარი განვმარტო, რომ „შეკვეცა პარპისა“ სრულიადაც არ ნიშნავს ვისიმე თავისუფლების შებოჭვას, არამედ მას მხოლოდ ნება არ ექნება იპარპაშოს თავის ნებაზე.

შტაბ-კომისარობა ერთხმით ებოძა ამხ. ისტო-რიკოსს. მის მოვალეობას შეადგენს მიმოხილვა სა-გარეო და საშინაო ომისა, ხოლო მიმოხილვას მი-სას გადასათვლიერებლათ ფინანსება ცენზორ-კომი-სარი ი. გე—ვა—ლი.

სცენ-კომისარათ არჩეულ იქმნენ ამხ. ჭოგია და ლ. ობოლი. მათ უკვე იციან თავისი მოვალეო-ბა, რასაც პირნათლად ასრულებენ.

იგავ-კომისარობაზე სასურველი კანდიდატი არ აღმოჩნდა. ძველათ ცნობილნი იგავ-მწერლები ა. ბლიკვაძე და ონისიმე კარვა ხანია უგზო-უკვ-ლოთ დაიკარგნენ. აღმასრულებელ კომიტეტს დაე-ვალა ყოველი ღონის ძიება მიიღოს მათ აღმოსა-ჩენათ, ხოლო ვიდრე ეს არ მომხდარა იგავ-კომი-სარის ტახტი თავისუფალი დარჩეს.

ხანგრძლივი კამათი გამოიწვია აგრეთვე მე-სტვირ-კომისარის არჩევამ. მთელი კრება ერთხმად ითხოვდა ამ თანამდებობაზე ამხ. ბლიკვაძის დაფუძ-ნებას, მაგრამ, როგორც მოგახსენეთ, ის ჯერ-ჯე-რობით ვერ აღმოგვიჩინა.

გამოითქვა აზრი ამგვარი განაწილებისა: ონისი-მე—იგავ-კომისარი, ხოლო ბლიკვაძე მესტვირ-კო-მისარი, მაგრამ ამხ. მორიელის შენიშვნისა არ იყოს ეს წააგავს „ცაში წეროს ხილვას და ძირს შამ-ფურის“ თლას“.

თარგმან-კომისარის ადგილზე ერთხმად არ-ჩეულ იქმნა დ. ჩ—ლი. მას ევალება საგარეო პო-ლიტიკა, ანუ უცხო ერთა თვალყურის დევნება და მათ ნაწარმოებთა ქართულ ქმნა.

არჩეულ იქმნენ აგრეთვე კომისარები: კორექ-

ტურისა, კარიკატურისა, სტამბისა, ცინკოგრაფიისა და სხ. და სხ. და სხვათა.

კრება დასრულდა ნაშუალამევის პირველ სა-
თხე.*)

ამხანაგებო! გამოუცხადეთ ნდობა ახალ მთავ-
რობას! მოითხოვეთ კარგი ფელეტონები! იბრძო-
ლეთ კარგი კარიკატურებისათვის. მხარი დაუჭირეთ
არგ შარადებს!

გაუმარჯოს „ეშმაკის მათრახს!“

ეშმაკი.

სიზმარ-ცხალი

სიზმარი ვნახე, თვის წინად,
ხევში წყვილია ქრებოდა,
მზის ოქროს ფერი სხივები,
ქვეყნის მკერდს ექარებოდა;—
დამფრთხალი ღამის სულგები,
ორწოხში იკარგებოდა.
მახვილი ნემზილისა,
მენის კვერთხსავით ელავდა.—
მუშა და ჯარი ქუჩაში,
მრისხანე ტალღათ ღელავდა.
ამათი ძლევის ყიყინა,
კილით კიდემდი წვდებოდა,
ორთავიანი არწივი,
ფეხზე ველარა ღვებოდა.
გამცემ გამყიდველ მინისტრებს,
ციხეში ერეკებოდენ,
ჯაშუშები და ჯანდრები
მათ უკან გამოყვებოდენ.
„მოღვაწე“ პროვოკატორებს
გულს შიში ეპარებოდათ;
(ვერ გაპყიდიან მოძმებ,

*) ფოთის ქალაქის კომისრად
ახეულ იქმნა ბუტუნა...
(თუმცა მან სავაჭროს
ბოლო ღრას ცოტა უმტყუნა.)
აგრეთვე ქუთაისისთვის
გვეჯეს კომისრად ხუნავი
(თუმცა ბოლო ხანად იმანც
სხვა აიჩნია ბუნავი.)

ამაზე გული წყდებოდათ.)
ხმა მართლის სამართალისა,
როგორც ყუმბარა სკდებოდა:—
თავისუფლების ჟინჯილი
ყველას გულთ ეკიდებოდა.—
მეფე და მისი მეუღლე |
რაპუტინს ეგედრებოდა:
„ისენ წმინდაო, რუსეთი!“
ეს ლოცვა ბაგეთ ხთებოდა.
წითელთა თროშათ ფრიალი
ლაქვარდ ცის გულსა სწვდებოდა
ხალხი მას „მარსელიოზის“
სიმღერით ეგებებოდა.
დღეს გამოფხიზლდი და ვხედავ
სინამდვილეა ყოველი;
და აწ ერთობის შემყურე,
ყოველ სიკეთეს მოველი...
როკოკო.

„აიოიანი აიოია“

„ეშმაკის მათრახის“ რედაქტორ.— კომისარ ბ-ნ
ეშმაკს.

მოქალაქე ეშმაკო! უმორჩილესად გთხოვ (და
არ მოვითხოვ, როგორც დროს შეეფერება). თქვე-
ნი პატივცემული ჟურნალის უკანასკნელ გვერდზე
მცირე (თუ ბევრი არ დასჭირდა) ადგილი (მიწა
არ იგულისხმობთ, ქალაქზე გთხოვ, წინააღმდეგი
ვარ როგორც მიწის დატაცების, ისე სოციალიზა-
ციის) დაუთმო ამასთანავე წარმოვლინებულ გამო-
ცანას, რომელიც ცნობილი საზოგადო მოღვაწის
და დიდებული მოქალაქის განსვენებული სოლო-
მონ ზურგიელიძის დაუბეჭდავ ხელთაწერებში
აღმოვაჩინე. სოლომონის სახელის გაგონებაზე შენ
განცვიფრდები და იკითხავ: რატომ უკანასკნელ
გვერდზე თხოულობ ადგილს, როდესაც პირველსაც
სიამოვნებით დაგიმობდიო? ვიცი, ეშმაკო, რომ
დიდ პატივსა სცემ სოლომონის ხსოვნას, მაგრამ
მე მაინცა გთხოვ უკანასკნელ გვერდზე მოათავ-
სოთ გამოცანა. აი რატომ: ჯერ ერთი, თვით
უკვდავ სოლომონს აქვს ერთ ადგილას ნათქვამი:
„გამოცანების ადგილი
უკანასკნელი გვერდიო“.

რადგანაც მისი **ლაბეკლეა**
უკეთესია ბოლოში“.

უნდა ვიგულისხმოთ, რასაკვირველია ქურნალის გვერდი და არა ის, რომლისაგანაც ევა წარმოიშვა. მეორეც ისა, რომ გამოცანებს სოლომონის მეცნიერულ და მხატვრულ ნაწარმოებთა შორის სამართლიანათ უკავია უკანასკნელი ადგილი. და, მესამეც ისა, რომ ასეთი ადათი არსებობდა ძველათ ჩვენს ქურნალებში აი თვით გამოცანაც:

„სამდროვო გამოცანა“ *

ე ი ო ი ა უ ი, ა ო ო ი ა
ი ო ი ა უ ი ა ო ო ი ა
ო ი ა უ ი ა ო ო ი ა
ი ა უ ი ა ო ო ი ა
ა უ ი ა ო ო ი ა
უ ი ა ო ო ი ა
ი ა ო ო ი ა
ა ო ო ი ა
ო ო ი ა
ო ი ა
ი ა
ა

გამოცანას ბოლოში სოლომონისავე ხელით მიწერილი აქვს:

„ვინც ამ გამოცანას ვერ ახსნის,
უცილებლათ **ბრიყვია**
ქკუნს, თუ კი ქკუა აქვს,
ახსნა არ გაუჭირდება.“

უნდა გამოგიტყდეთ, ბ. ეშმაკო, რომ ამ გამოცანის აღმოჩენის შემდეგ სამი დღე და ღამე ძილი და მოსვენება არ მიპარებია ჩემს თვალებს. ყველაფერი დამაფიქსელა ქვეყანაზე: რევოლიუციაც, რეაქციაც, პროვოკაციაც და ყოველგვარი კომისიაც. სამი დღე და ღამე ბრიყვისა და სულელის სახელს ვატარებდი უკვდავი სოლომონის განაჩენით. მაგრამ ბოლოს მაინც გამარჯვებული გამოვედი. გამოცანა ავხსენი.

ახლა მსურს ეს შესანიშნავი გამოცანა „ეშმაკის მათრახში“ დაიბეჭდოს. მხოლოდ აქვე უნდა

თუმცა გამოცანა წარსულ საუკუნეში არის დაწერილი მაგრამ ალბათ მაშინაც დროული ყოფილა.

დაეუროთო ზოგიერთი განმარტება, რომ ცოტათი მაინც გაუადვილდეს მკითხველს გამოცანის ახსნა.

პირველ ყოვლისა თქვენს ყურადღებას მივაპყრობ გამოცანის აგებულებას. ის ლექსითაა გამოთქმული, ლექს არც ერთი თანხლოვანი ასო არ ურევია. ლექსი გეომეტრიულ ფიგურას—სამკუთხედს წარმოადგენს*). ყველა ეს ასეთი თვისებებია, რომლებიც მხოლოდ ზურგიელიძის პოეზიის დამახასიათებლათ უნდა ჩაითვალოს. არსად ამისი მსგავსი რამ სხვა ჩვენს გამოჩენილ მხატვრულ ნაწარმოებთა შორის ძველათ არ შეგვხვედრია. მე ვკისრულობ გაბედულებას და ვამტკიცებ, რომ ზურგიელიძე ყველა ჩვენს პოეტებზე მაღლა დგას ამ მხრივ და პირველი ადგილი უკავია მათ შორის. არც ერთს ჩვენს პოეტს მარტო ხმოვანი ასოებით აწყობილი ლექსი არ გამოუთქვამს. ეს კი სოლომონს ლექსის კეთილ ხმოვანებისათვის აქვს შემოღებული.

გარდა ამისა, თუ ლექსს მარჯვენა კუთხიდან ქვემოდან ზევით თვალს შეავლებთ, თქვენს განცვიფრებას საზღვარი არ ექნება. წარმოიდგინეთ მთელი ლექსის უკანასკნელი მარცვალი არის ყოველ სტრიქონში „ია“, ესე იგი იმ ყვავილის სახელი, რომელიც თვისი სინაზით და კეთილსურნელებით ასე მძლავრათ გვხიბლავს და გვათრობს, და რომელიც ყველა ყვავილთა შორის უკეთილხმოვანესია თვისი სახელწოდებით. ეს კიდევ ცოტაა. გაპყვეით ისევ ლექსის აგებულებას მარჯვნიდან მარცხნივ**) და თქვენ კიდევ მეტ განსაცვიფრებელ სურათს ნახავთ. მთელ ლექსს საფეხურებივით ერთი და იგივე ასო მისდევს ძირიდან წვერომდე. მხოლოდ ზეადამიანის გონებას შეეძლო ასულიყო პოეზიის ასეთი უმწვერვალესი განვითარების საფეხურამდე. ასეთიც არის ჩვენი უკვდავი გენიოსი სოლომონი. ახლა ჩაკვირდით ლექსის თვითველ პუკარს, და დასტკბით მისი შეუღარებელი მუსიკაპოლური ეზიით!

*) სოლომონის დროს მხოლოდ აგურისებური ფორმის ლექსები იწერებოდა. კულ მივიწროებულა, სამკუთხედი ლექსების წერა სოლომონის მიმბაძველობით დაიწყეს ჩვენში ამ უკანასკნელ დროს.

**) ამ მიდრეკილებიდანაც (მარჯვნიდან მარცხნივ!) ბევრი სავსისმადეო დასკვნა შეიძლება გამოვიყვანოთ, შესახებ ჩემი მკაცრის მსოფელ მსუდეულობისა.

ბევრი რამ საიდუმლოება მარხია ალბათ ამ ლექსის წყობილიაში, მაგრამ ეს თქვენთვის მომინდვია, ბ. ეშმაკო, გამოსაშვარავებლათ. მე-კი ამ აუცილებელი გძელი წინასიტყვაობის შემდეგ ისევ გამოცანის დედა აზრს მივაქცევ მკითხველის ყურადღებას.

როდესაც ორი დღე განვლევ გონების საშინელ მუშაობასა და ოფლის ღვრაში, ის იყო, სასოწარკვეთილს მსურდა სოლომონის განაჩენისათვის საკუთარი ხელი მომეწერა და ჩემი თავი ბრიყვთა მელიარებია, რომ უეცრათ ერთმა აზრმა გამიელვა თავში. აკროსტიხის ფორმაში ხომ არ არის ლექსი ჩამოსხმული მეთქი? მიზნედილი თვალები ისევ ლექსს დავაქციტე და სიხარულით კინაღამ ცას მივსწვდი ჩემი მოყვანილობის პატრონი**) მთელი პირველი სტრიქონი თავისი აგებულობით და შემადგენლობით სავსებით განმეორება პირველი მარცხენა სვეტის თავიდან დაყოლებული და ასე წაიკითხება:

მიოიაში აოოია.

სტრიქონის გასაყოფი ნიშანიც ე. ი. მძიმე სოლომონს აქვს თავისი ხელით დასმული და ახსნაში უწერია: „ორი სიტყვა არისო“. ეს საკმარისი არ იყო კიდევ. გამოცანა მაინც გამოუცნობელი იყო. უკანასკნელი მესამე დღე მხოლოდ ამ ორი სიტყვის ამოხსნას შევალიე ჩემი ძალ-ღონე. ბევრი ვიპტვრიე თავი, ბევრი ვითავცემე. ბოლოს შემლილს დავემსგავსე. ამ ორი „უაზრო“ სიტყვის გარდა ჩემს თავში აღარაფერი აზრი აღარ მოიპოვებოდა. საშინლათ დამეძაფრა ნერვები. დავიწყე ოთახის კუთხიდან კუთხემდე სიარული და მხოლოდ ერთსა და იმავეს ვიმეორებდი: **ვიოიაში აოოია.** ჯერ ნელა და მერე და მერე ხმა მალდა. დაუსრულებელი არაფერი არ არის. ბოლოს ჩემს ტანჯვასაც მოელო ბოლო. გამოცანა ავხსენი. საჭირო დარჩა მხოლოდ შიგა და შიგ თანხმეოვანი ასოების ჩასმა და გამოცანაც დამარცხებული გაიშოლტა ჩემს წინაშე. უნდა გამოგიტყდეთ მე თვითონ გამოცანა იმდენათ არ მაინტერესებდა, რამდენათაც ის, რომ როგორმე თავიდან მომეხსნა

„ბრიყვის“ სახელწოდება. ჩემს აღტაცებას საზღვარი არ ქონდა. მშათ ვიყავი სოლომონ ზურგიელი-ქე გულში ჩამეკრა და ჩამეკოცნა.

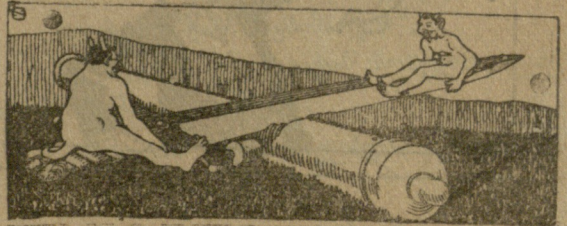
ახლა თქვენ სცადეთ პატივცემულო მკითხველნო, თქვენი ქკუის ძალა და დაუმტკიცეთ უკვდავ სოლომონს, რომ ჩვენში ბევრი მოიპოვავა ისეთი პირები რომლებიც მის ბრძნულ გამოცანას ახსნიან და ბრიყვთა წრეში არ მოისურვებენ დასკუებებს. თუ ვინცობაა გამოცანა ვერავენ ახსნარაც არა მჯერა. ასეთები ცოტა მეგულება არა თუ თავისუფალ საქართველოში, არამედ ბრქუალებიან „საქართველოშიაც“, მაშინ შეიძლებული ვიქნები თვითონ ავიხსნათ ის და გამოგიყვანოთ უხერხული მდგომარეობიდან, რომელშიდაც ჩემდა უნებურათ ერთი კვირიტ დარჩებით მხოლოდ.

ვაფრთხილებ ბ.ბ. ექიმებს, ხუცებს და ახნაურებს თავს ნუ შეიწუხებენ ტყვილათ. ზურგიელიძის მაგიერ ბოდიშს ვიხდი მათ წინაშე, რომ ასეთ უსიამოვნობას ვაყენებ, მაგრამ მე აქ ერთად ერთი მოსაზრებით ვხელმძღვანელობ: მე არ მინდა, რომ უბრალოდ დაიკარგოს ამდენ მუშაკთა შრომა, როდესაც ის ასე საჭიროა შემოსეული გარეშე მტრისა და შინაგანი რეაქტიისაგან სამშობლოს დასაცავათ.

ჩემს გვარსა და მისამართს არ ვაცხადებ, რადგან მეშინია ძალმომრეობის მსხვერპლი არ შევიქნე. როდესაც გამოცანას ავხსნი და ყველას გეცოდინებათ მისი მნიშვნელობა, მაშინ მეც ჩამოვიხდი ნიღაბს და ნამდვილი გვარით წარმოვსდგები თქვენს წინაშე. მანამდე-კი ვსთხოვ „ეშმაკის მათრახის“ კომისარს ბ. ეშმაკს საიდუმლოდ დაიცვას ცნობის მოყვარეთაგან ჩემი ფსევდონიმი, ხოლო „მკლავაძეებისაგან“ ჩემი პიროვნება და ტანის მოხაზულობა, ვინაიდან ქალაქის შილიციას ჩემთვის არ სცალია.

გამოცანის ახსნა მსურველს შეუძლია გამოაგზავნოს „ეშმაკის მათრახის“. რედაქციაში.

კენჭი.

*) მკითხველს რომ გაუადვილდეს წარმოდგენა, ჩემს მოყვანილობას თვალსაჩინოდ ასე გამოვსახავ: ღია ავტომობილში როცა ვზივარ, მარტო ყურების ზევით მოვსჩანვარ.

უდიდეს საიდუმლოს ფარდა ახდება.

თქვენ უკვე ჩაკითხული გექნებათ ზემორე ამისა მოთავსებული საისტორიო გამოცანა სოლომონ ზურგაქლიძის, რომელიც შემთხვევით აღმოუჩენია ჩვენს ნიჭიერ თანამშრომელს ამხ. კენჭს. ჩვეულებრივის თავმდაბლობით გვთხოვს ამხ. კენჭი მის წერილს ჟურნალის უკანასკნელი გვერდი დაფუთვით, მაგრამ ეს ჩვენს ძალ-ღონეს აღემატება. თუნდაც ძვირფასი სოლომონი იმ აზრისა ყოფილიყო „გამოცანების“ შესახებ, როგორი აზრიც მის ტაეპშია გამოთქმული, ჩვენ მაინც წინააღმდეგ წავიდოდით. ნეტარ ხსენებულმა აკაკიმ ანდერძი დასტოვა საჩხერეში დაეკრძალათ ნეშტი მისი, მაგრამ მადლიერმა სამშობლომ ის მთაწმინდაში აასვენა და მიივიწყა.

ასეა ჩვენი საქმეც. სოლომონის ყოველი სიტყვა, ეგ ხალხის სიტყვაა და ჩვენ არ შეგვიძლია ის მეთექვსმეტე გვერდზე გადავასახლოთ.

ესეც არ იყოს, ჩვენს წინაშე სასწაული ხდება! მეტსაც ვიტყვით, ჩვენს წინაშე ნამდვილი სასწაული ხდება! ფარდა ეხდება ერთ უდიდეს საკითხს, ერთ უდიდეს საიდუმლოს ჩვენი წარსულისას.

ნუ ვიქნებით სულმოკლენი! დაე, ყოველი ქართველი თავისი საკუთარი ძაღლით მივიდეს იმ დასკვნამდე, სადაც მივყევართ უკვდავი სოლომონის გენიას. „სამდროს გამგანა“ გასაღებია იმ ცხრაკლიტულისა, რომელშიაც რეაქციამ ვერაგულათ ჩაჰკეტა ჩვენი უკვდავი მგოსნის მსოფლ-მხედველობა.

გასაღები ხელთა გაქვთ, სცადეთ განთავისუფლება მზეთ უნახავისა.

მორიელი.

მ მ რ ა ლ ა

აი, შეხედეთ ამ ცხოველს რა უშნო სახის ჯიშია! შეძვრება თავის ჯავშანში მტრის აღარა აქვს შიშია.

დადის სისწრაფით, ვითარცა კახეთის რკინის ცხენია. (არა თუ დევნა იმისი, ყურებაც მოსაწყენია).

ორი ასო აქვს სახელად. ხმოვანი, თანხმოვანითა. გავსწიროთ ბოლო მათგანი, კმაყოფილ გავხდეთ ამითა.

აწ მოიგონეთ ამბავი, (თუ მოგონება სჭირია) რაჟც ევროპის მიწა-წყალს მოედო, როგორც ჭირია.

განადგურა კულტურა, მუსრი გააგლო ხალხებსა. (მისი ბრალია თუ ხედავთ სამგლოვიარო თაღხებსა).

ბოლო არ უჩანს, თუმცაღა ყველა ესწრაფვის იმასა, თუ როდის გაათავებენ ცრემლთა და სისხლის წვიმასა.

სრულად გვჭირია სახელი ეგ მოსასპობი ჭირისა, ვისგანაც მთელი ქვეყანა დღეს ცხარე ცრემლით სტირისა.

მესამე სიტყვა, რომელიც წინ გვიდგას საძებრათა იმერეთისკენ იციან ლობეთა დასამყარათა.

წაბლისა არის ნაქები, მუხაც არ დაიწუნების სიმაგრე მართებს, რამეთუ ზედ წკნელი გაიღუნების.

ავილოთ სიტყვა უკლებლივ, შიგ მეტი არაფერია

და თუ იბოჯგე ყოველი
შარდაც შენაკერია.

ხელობა არის ახალი,
ხელობა განახორია,
ისე მოედო ქვეყანას
ვით გადამდები ჭირია.

შოგეტაცა ანამშრომლები
ჟურნალისტ-დრამატურგია,
დაუფრთხო მგონებს მუზები,
გამხადა ჩვენთვის ურგია.

წავგართვა კორესპონდენტი
სოფლებში განაწესია,
რას ვიზამთ, ყოვლის მიზეზი
ახალი ადათ-წესია.

კოლო.

ბრძნული სიტყვები

(ნიკოლოზ მეორისა)

(დასასრული)

10 ივლის სადილზე მეფემ სთქვა:

„ვსვამ სადღეგრძელოს მათი უმაღლესობის
ბულგარეთის თავადისა და მისი მეუღლისას,
აგრეთვე ჩემი ნათლულის ბორისისას და ვუსურვებ
ბულგარეთს აყვავებას“. (მთ. მ. 1898 წ. № 150).

რუმინის მეფის წვევის გამო გამართულ სა-
დილზე მეფემ სთქვა:

„გმადლობ, თქვენო უდიდებულესობავ, ნახ-
ვისთვის. ვიღებ ჭიქას და ვსვამ სადღეგრძე-
ლოს თქვენი უდიდებულესობისას და მთელი
თქვენი ოჯახობისას“. (მთ. მ. 1898 წ. № 156).

16 აგვისტოს საოლქო მამასახლისთა, გიორ-
გის კავალერთა და სოფლების წარმომადგენელთა
სადილზე მეფემ სთქვა:

„მე ბედნიერი ვარ თქვენი ხელახლა ხილვით.
გმადლობ სამსახურისათვის, განსაკუთრებით
გიორგის კავალერებს. ვსვამ, ძმებო, თქვენს
სადღეგრძელოს“. მთ. მ. 1898 წ. № 182).

სევასტოპოლის დათვალიერების დროს მეფემ
მეზღვაურებს მიმართა:

„მე მუდამ მიხაროდა სევასტოპოლში ყოფნა.

ბედნიერი ვართ მე და დედოფალი თქვენს
შორის ყოფნით. გმადლობთ, ბატონებო, გუ-
ლითადი მიღებისათვის და ვსვამ შაგი ზღვის
ფლოტის სადღეგრძელოს“. (მთ. მ. 1898 წ.
№ 186).

15 მაისს 1900 წ. კრონშტანდში მეფემ კრე-
ისერ „აზოვის ხსოვნის“ მეზღვაურებს მიმართა:
„ვსვამ სადღეგრძელოს ჩემი ძვირფასი მეზ-
ღვაურებისას“. (მთ. მ. 1900 წ. № 112).

5 ივლისს 1900 წ. სპარსეთის შახის წვევის
განო მეფემ სთქვა:

„მისი უდიდებულესობის შახ მუზაფერ ედინის
და სპარსეთის სადღეგრძელო იყოს“. (მთ.
მ. 1900 წ. № 153).

18 დეკემბერს ლივადიაში მეფემ სთქვა:
„მე ვსვამ სადღეგრძელოს სახელოვანი
მსროლელთა მეოთხე ბრიგადისა“.

ესტოვეთ რამოდენიმე სიტყვებს, რომლებ-
დანაც ოქროპირის მჭევრმეტყველობა ცოტა მრჩა
ლუნგებულთა.

30 მარტს 1904 წ. მეფემ სთქვა:
„ბატონებო! დედოფლისა და ჩემი სახელით
ვსვამ სადღეგრძელოს ცხენოსანთა ლეიბგვარ-
დიის პოლკის მეომრებისას“. მთ. მ. 1904 წ.
№ 76).

8 მაისს მეფემ მოსკოვის თავდაზნაურთავან
პურმარლი მიიღო და შემდეგ სთქვა:

„გულითადი მადლობელი იმ გრძნობებისთვის,
რომელიც ჩემდამი გამოსთქვა მოსკოვის თა-
ვად-აზნაურობამ. გადავციოთ თავად-აზნაურობას
ჩემი წრფელი მადლობა“. (მთ. მ. 1904 წ. № 108).

17 სექტემბერს ხერსონის გუბ. აზნაურთა მი-
სალმებაზე მეფემ სთქვა:

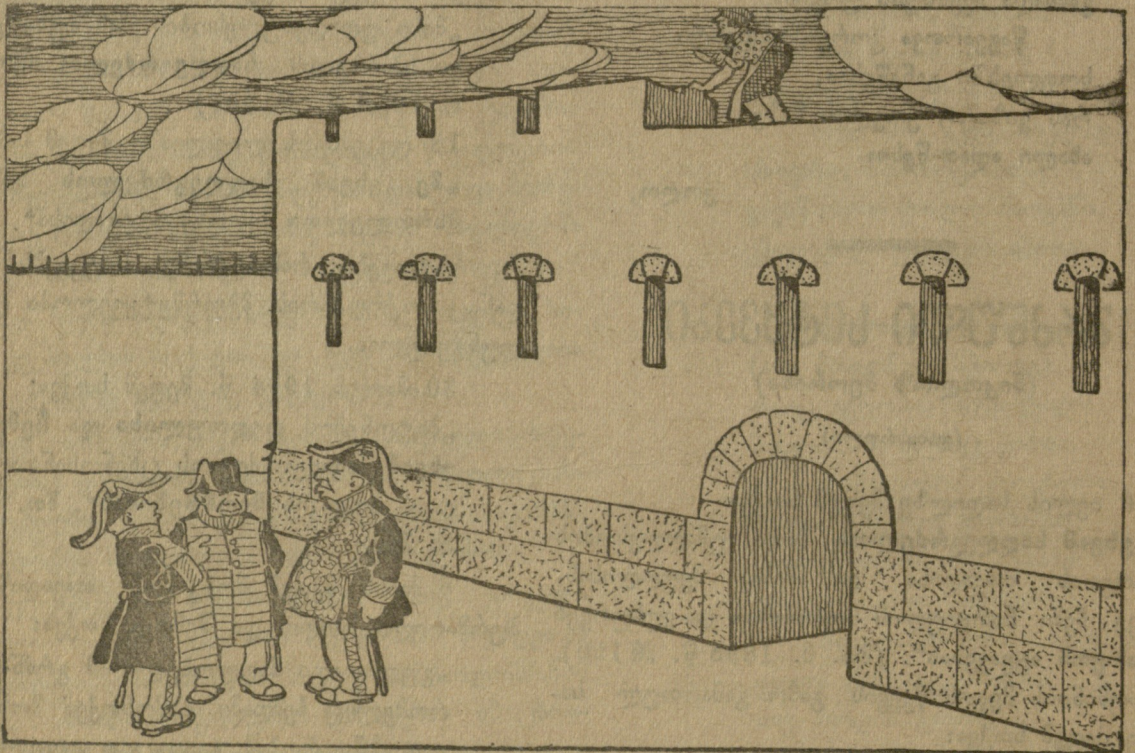
„გმადლობთ პურმარლისათვის. გადავციოთ თა-
ვად-აზნაურობას ჩემი მადლობა“. (მთ. მოამბ.
1904 წ. № 213).

ხერსონის გლეხთა დებუტაციას უთხრა:
„გმადლობთ და იმედს გამოვსთქვამ, რომ სოფ-
ლის საზოგადოებანი იზრუნებენ ჯარის კაცთა
ოჯახების დახმარებისათვის“.

15 ივლის დედოვიდან მოსული დეპეშის სა-
პასუხით მეფემ დასწერა:

„რუსეთის ხალხს შეუძლია მენდოს მე. არა-

სანაპირო ღანთმწარმოებელი

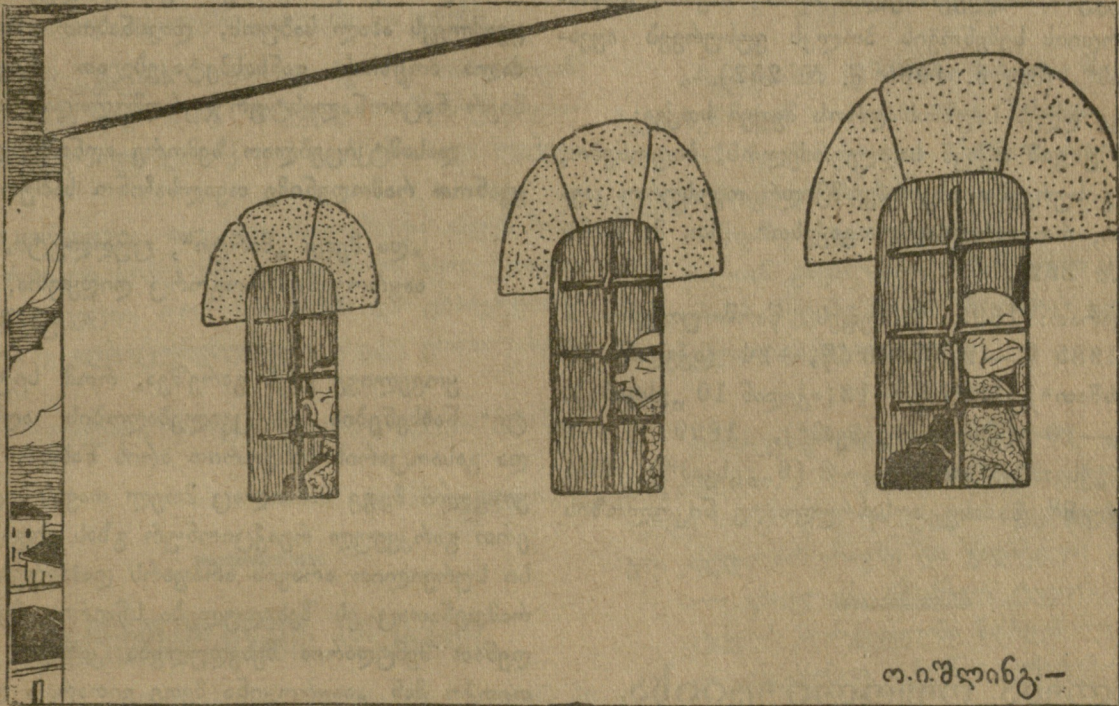

გუშინ გაჩედავ

ბიუროკრატ მთავრობაძე. ეს ცისე ჩინებული გაძოვა. ფან-ჯრები ისეთი ვიწრო აქვს, რომ ვკონებ მზის სხივიც ვერ გაძვრება. კედლებს ვერ განძრევს ვერც სარბაზანის ეუმბარა და სიფრცითაც მთელ ქალაქს დაიტევს.

ი მ ა ზ მ ტ ი მ კ ი!

ლ. ი. შლინგ.

ბიუროკრატ მთავრობაძე. ეჭვ, სად მქონდა ჭკუა, თორემ
 განა ჩემ სელთ არ იყო? მინდოდა ისეთ ფანჯრებს გავესუ-
 თებდი, რომ მზე სელის გულზე მქონოდა...

სოდეს არ შევკრავ დიდი რუსეთისათვის სამარცხინო ზავს“. (მთ. მ. 1915 წ. № 154).

23 აგვისტოს ლიბავაში კურლიანდიის თავდაზნაურთა დეპუტაციას უთხრა:

„მადლობას გწირავთ, ბატონებო, პატივით მიღებისათვის. შე ვსვამ კურლიანდიის თავდაზნაურობის სადღეგრძელოს“.

21 ნოემბერს სემიონოვის პოლკის დღესასწაულზე მეფემ სთქვა:

„თქვენნი სადღეგრძელო იყოს, ძმებო, ლეიბგვარდიის სემენოვის პოლკს ვუსურვებ აყვავებას“. (მთ. მ. 1905 წ. № 252).

იმავე დღეს საუზმის დროს მეფემ სთქვა:

„შე ვსვამ თქვენ სადღეგრძელოს, ბატონებო, და გისურვებთ ისეთსავე მკიდრ ოჯახურო კავშირს, როგორიც ახლა გაქვსთ“. (მთ. მ. 1905 წ. № 252).

ამგვარათ: 1895 წ. მეფეს წარმოუთქვამს 5 სიტყვა, 1895 წ.—2, 1896 წ.—14 (აქედან 10 იწყება „სმით“), 1897 წ.—13 (აქედან 10 „ვსვამ“), 1898 წ.—10 (ყველა „ვსვამ“), 1899 წ.—2 („ვსვამ“ „ვსვამ“), 1900 წ.—8 (6 „ვსვამ“), 1904 წ.—4 „ვსვამ“ და ასე აღსასრულამდე ნიკოლოზის მეფობისა.

გავლენა რევოლუციისა.

არავისთვის საეჭვო არ არის, რომ რევოლუცია მარტო ნგრევით არ კმაყოფილდება, იგი კიდევაც ჰქმნის.

საბუთი გნებავთ?

აი საბუთი. მან, რევოლუციამ, მართალია ფრთები მოსტეხა მგოსან ი. გრიშაშვილს, მაგრამ სამაგიეროთ შეჰქმნა ისე რაჰველი.

ახალგაზრდა მგოსანმა, ისე რაჰველმა, ორი საუცხოვო ლექსი მოათავსა „თეატრი და ცხოვრება“-ს მე-15 ნომერში. პირველი ლექსი „ა-შ-მ-ო-რ-ე-ბ-უ-ლ-ს“, ძღვნათ ეგზავნება ჯაშუშებს და იწყება ამგვარი სმენის მომაჯადოებელი ტაეპით:

„საზიზღარნო! კუჭი თქვენი
ნუ თუ ისე აღიზინდა,

რომ კაცური შემეცნება
შიგ გველივით ასისინდა?“

უკვე ამ ორ მარგალიტ რითში: „აღიზინდა, ასისინდა“, აშკარათ სჩანს ახალგაზრდა მგოსნის უტყუარი ნიჭი, მაგრამ „თეატრი და ცხოვრება“-ს იმავე ნომერში მოთავსებულია მეორე, უფრო ვრცელი ნაწარმოები ისე რაჰველისა „დიდება შენდა“, რომელიც ეძღვნების დეპუტატ კარლო ჩხეიძეს.

და აი, სწორეთ ეს მეორე ლექსი მგოსნისა გვადღევს ახალ საბუთს, დავინახოთ მასში ახალი ძალა პოეზიის განსასპეტაკებლათ რევოლუციის მიერ ნაციონალისტურ ჯურღმულიდან მოვლენილი.

დასამტკიცებლათ ზემორე აღნიშნულისა მოვიყვანოთ რამოდენიმე თვალსაჩინო საბუთი:

„და მეფე „მარტი“, ცუდლუტი, ზანტი,
ააყროყინა, როგორც დიდყურა,
უხეში, ურა“.

ყოველივე ექვს გარეშეა, რომ სიტყვა „მარტი“ ნახსენებია აქ ცვალებადობის აღსანიშნავათ და გასაოცარის სისწორით არის ნახმარი, ვინაიდან ყოფილი მეფე მართლაც მთელ თავის სიცოცხლეში ერთ გარკვეულ რეაქციონურ გზას ედგა და თავისი სურვილით არავის არაფარს დაჰპირებია. მაგრამ, რამდენათაც ეს შეხედულება სწორია მეფეზე, იმდენათ შემცდარია შეხედულება კარლო ჩხეიძეზე, თითქო მან „ააყროყინა მეფე ვითარცა დიდყურა“. თუ მართლაც ააყროყინა ვინმე კარლო ჩხეიძის მოქმედებამ, პირველ ყოვლისა თვით ავტორი ზემო აღნიშნული ლექსისა.

ქვევით მგოსანი ისე რაჰველი უფრო ააშკარავებს თავისს ცხოველყოფელ ნიქს. იგი სწერს:

„დედოფალს ხელში მისცა ტარიგი,
ვირუბოვისას ის თადარიგი...
რაც კურთხევითა რასპუტინითა
და მის წამყენთა წალკოტ-მტილითა,
„შიშტრ-კიტინითა“.

ამ კუბლეტის სიდიადეს ყველა ქართველი ჩინებულათ გაიგებს, მაგრამ აი გამოცანა:

„მეფის მინისტრებს, ნაცად „ვირისტებს“
ბედისა წერას რაც უგვირიშტებს“.

მართლაც გასაოცარია, როგორ დაუახლოვდა ასე ახლოვანდა მგოსანი ამ უწყინარსა და მშრომელ ცხოველს. აშკარაა, რომ ის ქართულ პოეზიაში დამსახურებულ „ვირისტის“ სახელს დაიმსახურებს და სამართლიანაც იქნება მისდამი ასეთი ყურადღება. მართალია ისიც, რომ მგოსანი მთელ თავის მგოსნურ ნიქს შემოქმედებისას მარტო ვიწროებს არ ამყარებს, რასაც აშკარათ მოწმობს პატარა სტრიქონი:

„ვაცად ვაცადებს, ბოტებს ნაცადებს“.

მაგრამ „ვაცები“ უთუოდ მეორე ხარისხოვან როლს ითამაშებენ იასე რაჭველის შემოქმედებაში, პირველი ადგილი იქ ვირს ექნება, ეს უმეპველია.

საკვირველია, თუ სად იმალებოდა ამდენ ხანს ასეთი ძლიერი ნიქი! ნუ თუ საქირო იყო უდიდესი რევოლიუცია, რომ „თვატრი და ცხოვრებას“ კაბადონზე აღმოცურებულყო კიდევ ერთი ასეთი მგოსანი!

ქემარიტათ, ვისაცა აქვდენ, მიეცეს და მიემატოს!

სამართლებელი.

პროტოპოპოვის დღიური.

დღეს დუმაში ვიყავი. იქ სთქვეს, ვითომ მე სულელი ვიყო. ალბათ თვალ ყურს მადევნებენ: ყველაფერი სკოდნიათ.

ვერ წარმომიდგენია, რატომ უნდათ ყველას, რომ მე თანამდებობიდან გადავდგე? უნდა შევეცადო საზოგადოებრივი აზრის გადმობირებას, შევეცადები პასუხის გებაში მივსცე დეპუტატი კერენსკი და დუმაში ჯანდრის მუნდირით მივალ. ამბობენ ის მე ძალიან მიხდება.

ვიყავი მეფის სასახლეში. ძალიან საყვარელი ხალხია. მხოლოდ მეკარეები უნდა გაფაფრთხილო, რომ დღეიდან „შენობით“ არ მომმართონ.

(მიწერილია ლურჯი ფანქარით: მეკარეებს გადავეცი გაფრთხილება. სიცილი და მაყარეს).

ქალაქში არეულობა დაიწყო. ამბობენ, ვითომ შავი პური არ იშოვებო. საკვირველია. მე ოც და ათი დაშაშხული ლორი მაქვს გადამალული და ერთი ლუკმა პურიც-კი არ შემინახავს. შერე მე რათ არ ვყვირი? დუმაში აღტაცებით შემხვდენ:

— რა განსაცვიფრებელი არამზადააო, იძახდენ დეპუტატები ცენტრიდან.

მემარჯვენე დეპუტატებმა იწყინეს ეს, მაგრამ რო შეიტყვეს ეს სიტყვები შე შესებოდა დამშვიდდენ. ისინი ყოველთვის დამიჭერენ შხარს.

არეულობამ საშიშარი ხასიათი მიიღო. მე შემეკითხენ: რას ფიქრობს ამის შესახებ მინისტრთა საბჭო? მე მინისტრთა საბჭოს მაგიერ თვითონ გავეცი მოკლე პასუხი:

— დახვრიტეთ ყველანი!

ძალიან გაეხარდათ. შიჩვეული არიან ამ საშვალეხას. შევიმუშავეთ სროლის გეგმა. ძალიან მზიარულათ გავატარე დღე.

განსაცვიფრებელი სისწორით ესერიან პოლიციელები. მეც-კი შექავება ხელგები. მინდა ავიდე სახურავზე და ტყვიის მფრქვეველი ავამუშავო. ავედი სახურავზე და გადავეცი:

— გმადლობ, ამხანაგო ტყვიის მფრქვეველო! ტყვიის მფრქვეველმა მოხდენილათ მომიგო:

— ვეცდებით თქვენო აღმატებულებავ!

საბარგო ავტომობილებით მომაღდენ უცნობი პირები. მეგონა სანოვაგე მომართვეს მეთქი. თურმე ჩემთან მოვიდენ. ვერ გამიგია რა სურთ. სამადლობელი აღრესის მორთმევა, თუ ჩემი ჩამოხჩობა. ახლა იმისთანა დრო დადგა, რომ კაცი ადვილათ ველარაფერს ვერ გაიგებს.

ძალიან კარგი მოგონებაა უკანა კარები. გავძვერი და ცარსკოე სელოში ამოგყავი თავი.

წავედი დუმაში. ძალიან პატივით მიმიღეს.

— აჰა, ეს თქვენა, ბრძანდებით პროტოპოპოვი?

— დიან მე გახლავართ, პროტოპოპოვი.

— დაბძანდით, პროტოპოპოვო.

— ვისთვის? ხალხის გულისთვის, თუ ნიკოლოზ მეორესთვის?

— ბევრს ნუ მიედ-მოედები. ჯერ მარჯვნივ გაუხვიეთ, მერე მარცხნივ. იქ გაჩვენებენ.

ვხედავ, ყველა ჩვენები აქ შეუკრებიანთ. ძალიან გამიხარდა. სამწუხაროა, სათამაშო კარტი თან არ წამოვიღე. ვითამაშებდით.

საიდუმლოთ მოველაპარაკე კერენსკის. მოვეუყვი სად არის დამალული ტყვიის მფრქველები. რა ჯურის კაცია ოდნავაც არ გაიღიმა. გამომშვიდობის დროს ხელი გაუწვიე. ის ძალიან ელამი უნდა იყოს. ჩემი ხელი ვერ შეამჩნია, შემხედა მხოლოდ, გაბრუნდა, ზურგი შემომამკცია და გავიდა. ალბათ ვერ დაინახა ჩემი გაწვდილი ხელი.

დლიურის უკანასკნელ გვერდზე, ასანთის ნახშირით არის მიწერილი:

— „ამხანაგო ჯარის კაცო: თამბაქო ხომ არა გაქვს? მე საერთოდ ხალხისკენა ვარ“.

თარგ. დ. ჩ—სა.

ს ა მ ა ი ს ო

(აფიშების გამკვრელის მოგონება)

ამხანაგებო და მოქალაქენო! დღეს პირველი მაისია. გესმით, პირველი მაისი! დღეს ჩვენი სლახობის დღეობაა. ისე უნდა ვიქვიფოთ, რომ სულ ქუდი ქერში ვკრათ. იცით ეხლა მე ვინა ვარ? ის ჩანჩურა ავეტიქა არ გეგონოთ აქამდინ რომ გარადოვების უშიშთ წელკავიან ძალღივით ვიყავი მოკუნტული და კუდ გატქვლეფილი ვირთაგვასავით სოროში მქონდა ცხვირი ჩარქობილი ეხლა მე, სიმალღეშიაც გაწეული ვარ და სიგანეშიაც! ვა, რას ამბობ კაცო, გავიწევი რომელია მე რომ იმ ჯანდარ-პრისტავ-აკალოშნიკ-გოროდოვების ოინები მამაგონდება პრადღგავატი მოზგის უდარი მომდის უფლის მადლმა!

გუშინწინ სიხმარში ვნახე ჯანდრის პოლკო-ნიკი და უშიშთ თმები ისე წამაიშალნენ და სმირნაში დადგნენ, რომ გეგონებოდათ ტრიოხლინეინი ვინტოვკის შტიკებიო!

არა, პირველ მაისობის დანეს რომ მომადგებოდნენ ხოლმე კარზე ჯანდრები და კარგი ძმაბი-

კებივით მომიკაკუნებდნენ: „ავეტიქ, ატკროი დგერი“-ო ისე არხენათ და უსირცხვილოთ მოდიოდნენ, თითქოს პეჩატნი, პრიგლაშიტელნი ბარათები-თა მყოლოდნენ დაპატიებულნი!

ერთ ღამეს იმ ურწმუნოებმა ისეთი ელდა მკრეს, რომ მაშინდელი უშიშთ გათეთრებული თმ-წვერი დღესაც ვერ მოვაქრისტიანე! ხან ზაგრანიჩნი მაზი ვიხმარე, ხან პერვოი სორტის ვაქსი ვისვი, მაგრამ მაინც ვერ გავაშავე! მოდი და ნუ შეგეშინდება! მამიკაკუნეს ერთ ღამეს კარები და მეც მამენტალნათ წამოვარდი. ეს არის კარები უნდა გაულო რომ სტოლზე წითელი პრაკლამაციები დავი-ნახე! პრაკლამაციო!!! იქვე ჩავიკეცე და ის იყო კიდევაც გაუკეთებლი ვიზიტს მამაჩემ ტიგრანას სოიქიოს, რომ ჩემი დედაკაცი არ წამოვარდნილიყო. ხელათ მასხურა ცივი წყალი, შუბლზე ხელები გადამის-გადმომისო და მამასულიერა კაცი. ვა, რა ზორბათ მაიქცა, რა ქალობა გამოიჩინა იმ არამზადამ იმან! თვალის დახამხამებაზე ჩაიცო ტანისამოსი, ის პრაკლამაციები წინ გრულში ჩაილაგა და ისე არხენათ დადგა, თითქოს აქ არაფერიაო! ეს საქმე რომ მოვაქანრაკე ავდექი და ხელათ გაულე კარები. შამოცვივდნენ ის ზვერინცის მგლები და დუწყეს სახლს გადმობრუნება! მე და ჩემი დედაკაცი სმირნაში ვდგევართ. უყურებ ამ დედაკაცს და რაღაცა არ მეკმშნიკება, რაღაცა უშიშთ მეპარება თან და თან. კაცო, ამ პირძალს ისე პადაზრიტელნათა აქვს ეს გრული გამობერილი, რომ გეგონება თელეთის გუმბათიაო! გაწვრთნილ-გაცვეთილი ჯანდარი კი არა, ყველა დოყლაპია შაატყობს, რომ ის ნასტაიაში გრული არ არის. დედაკაცი ჯვარის მამის ლავაშივით გაბტყელებულია, ფეხები დიმპლიპიტოს ჯოხებივით გასწვრილებია და გრული კი მანისის ბუღას მიუგავს! მე რა მომეწონა ეს ჩვენი შტუკა და მაინც კატასავით გავნახე სული და ვიფიქრე იქნება გადავრჩე მეთქი, მაგრამ ბანჩუნეს! ისე უსვინდისოთ დაუწყეს ჩხრეკა, ისე უნამუსოთ აუსვ-ჩაუსვეს ხელი ამ ჩემ სობსტვენნი დედაკაცს, რომ თითქოს ჯვარი იმათ დაწეწოთ კეკეზე და მე ისე ტირატუათა ვყოფილიყავი ქორწილში კაცო, ერთიბეწო ხათრი არ შამინახეს ამ ურჯულოებმა! რაც უნდა იყოს ქმარი ვარ, ვირის თავი ხომ არა ვარ, რომ ჩემ ვარდს სხვა სწყვეტდეს და მე დოყლაპია-სავით პირი დავალო და უყურო! ქიქინაზე ვსქდები

კაცი, საფეთქლები ხალიანის ტარაღანის ლაყუჩები-
ვით მებერება, მაგრამ რომ მააწიეს კეკეს გრუდამ-
დინ, მაშინ კი ვირის ოფლმა დამასხა და ვიყვირე;
გასაღინ ჯანდარ, ვი ნე იმეიშ პრავა ბეზ მოი რა-
რეშენია ასმატრიტ მოი ჟენი გრუდ მეტქი, მაგრამ
ვინ დაგიჯერა! ჩაუყვეს ხელი და ამაა ცალეს წითელი
წითელი პრაკლამაციები. დაფინახე თუ არა, მაშინვე
გავშეშდი კაცი! წამივიდა ფერი და ისე გავყვითლდი,
როგორც მწიფე პანტა! ვიცი რაღა რომ გამაპრავა-
ჟაიტებენ მეტეხის აღმართისაკენ, მაგრამ რას ვიზამ!
„ოჰ, ეს კარგი ტიპოგრაფია გქონიაო!“ მითხრა
ჯანდარის პოლკონიკმა, დაუწყო სინჯვა პრაკლამა-
ციებს. სინჯავს, მაგრამ მე სული ფხილღებში მეპა-
რება შიშით. ამ ცეცხლის აღში ვარ გახვეული,
რომ ერთბაშათ გავცინა ამ ჩემ უემურ პოლკონიკს
და ეს პრაკლამაციები სულ ერთიან თავში მამაყა-
რა. დაიწყეს ყველამ სიცილი, გატრიალდნენ, და
წავიდნენ. მამაჩემი ტიგრანა რომ ამდგარიყო საფ-
ლავიდან ისე არ გამიხარდებოდა, როგორც იმათი
წასვლა! ვიფიქრე: ამოტოლა პრაკლამაციები მი-
პოვნეს და რატომ არესტუიტს არ მიშვრებიან მეტ-
ქი! ალბათ ჩესტნი ჯანდარი თუ არის მეტქი, ან არა
და კეკეს ხელის ასმა-ჩასმაში თუ გამოქვითეს მეტქი.
დავაკვირდი ამ ქალაღდებს, გადავშინჯ-გადმთვშინ-
ჯე და პოლკონიკზე უარესი სიცილვე მე წამსქდა!
რა პრაკლამაცია, რის პრაკლამაცია! თურმე უცებ
ისე შევშინებულვართ მეცა და ჩემი დედაკაციც,
რომ სტოლზე დაწყობილ-გასაკრავი პრაქექტორის
აფიშები ჩვენ პრაკლამაციათ მოგვჩვენებია. ბევრი
ვიცინეთ მე და ჩემმა დედაკაცმა, მაგრამ რას იზამ,
შიშმა ბევრი რამ იცის! იმათ შეშინებულმა მეორე
დღესაც ვეღარ გავბედე აფიშების გაკვრა და ხაზე-
ინმა ადგილიდან დამითხოვა. აი, ასეთი ოინები მახ-
სოვს იმ განსვენებულ ჯანდარ-პრისტავებისაგან. არა,
ძალიან ფინათთ კი მოვტყუვდი მაშინ! დღევანდ-
ლამდის სირცხვილით არავისათვის არ მითქომს, მაგ-
რამ დღეს კი, რადგან სლაბოდნობას მოვესწარით,
ამიტომ ატკრავენათ ვამბობ. დეე, ვისაც გავცინე-
ბა ამ ჩემ ოინზე, იცინოს. დღეს ისეთი დღეა რომ
ყველამ უნდა ვიცინოთ და ვიმზიარულოთ.

მუშებოჯან, გენაცვალეთ,
ვიპრაზნიკოთ პერვი მაი,
ჩვენ ვილხინოთ, ვიქეიფოთ,
მტერს ვაძახოთ: „ვაი, ვაი!“

ახლა იმათ ივავლახონ,
ეყოთ რაც რომ გვჩხრიკეს, გვქექეს,
ეყოთ რაც რომ უცაცუნეს,
ბროლის მკერდზე ჩემსა კეკეს!

—
აი გიდი, ჩემ დედაკაცს,
ცივ ნიავს არ ვაკარებდი,
იმ შეითანს კუკლასავით
ხელის გულით ვატარებდი.

—
ჩემს გოგონას უხაჟოართ
გამოუჩნდა ჯანდარ-შპიკი,
კრინტს ვერ ვძრავდი, ცხვირს წინ მედგა,
სალდათი და მისი შტიკი!

—
მაგრამ ჩარხი შატრიალდა,
სალდათმაც სცნო თვისი მოძმე,
მტარვალებს რომ უქნა განი,
ამის გახდით ყველა მოწმე.

—
ვიქეიფოთ, მოვილხინოთ,
ეს დღე დიდი არის ჩვეეთვის,
ჩვენი ძმობა და ერთობა
ლახვარია ჩვენი მტრისთვის.

—
ძირს ნიკოლოზ გაიძვერა,
ძირს მთავრობა: უშნო, დუნე,
ძირს ჯანდარი სისხლის მსმელი,
ჩემი კეკეს მოცაცუნე!

—
მუშებოჯან, გენაცვალეთ,
ვიპრაზნიკოთ პერვი მაი,
ჩვენ ვილხინოთ, ვიქეიფოთ,
მტერს ვაძახოთ: „ვაი, ვაი!“ *)

გობია.

*) უღვინოთ რომ ქეიფობა,
უშნო არის, ყველა იტყვის,
მუშის საბჭომ დღეს კი უნდა
მოგვცეს ნება ღვინის ყიდვის.
გამშრალ კუქებს დავასველებთ,
ყლაპას დიდს არ გავაგძელებთ,
ჩესნი სლოვა მუშის საბჭოს
სულ პირველთ ვადლინძელებთ.

პატარა ფელეტონი.

გაზაფხულდა შეიშოასა ტყე და ველი,
 მთებს უმღერის ტკბილის ხმებით სიო ნელი.
 მზე იცინის... შაშვმაც დაიკრიმანჭულა,
 შენე თამროს, როგორ კობტათ მოკაზმულა!..
 სატრფოს ელის და კისკისებს: ხა, ხა, ხა, ხა!..
 რას ველირსე!.. ჩემმა თვალმა ეს რა ნახა!..
 რა დრო დადგა, მკვდრები აღსდგა, გაიხარეთ!..
 ჰკათ ძუნკალებს! ყველას ყველგან, შინ და გარეთ!..
 — დიახ, დიახ, ძილიხანამ უთხრა მაროს,—
 ჩემი ქმარი? უი, ღმერთმა დაიფაროს!..
 უნდა ნახო რომ შეხტება ტრიბუნაზე,
 დაჭრილივით ღრიალს მორთავს ბოხო ხმაზე...
 გაიძახის: ტილო... ტილო... უხურს ტვინი...
 ენაზე აქვს: დე-დე-ფა-ლი!.. რა-ს-პუ-ტი-ნი!..
 (თვალს ვერ მოჰკრავ ჩაფი წყალის დაღვევაზე)...
 ილანძღება მინისტრების მთავრობაზე!..
 — მინისტრებო? ხალხის ასეთ შეკითხვაზე,—
 გაჯავრდება; „ნუ თუ კიდევ მეკითხებით
 და არ იცით... მსფფ თვითონ იმ ვირთხებით
 სოროებში ბჰობენ თავისუფლებაზე?!
 ეჰ, ვინ მოსთვლის ჩემო დაო, იქ რაც ითქმის,
 რომ მოგიყვე, ერთი დღეც კი უნდა თითქმის,
 გაათავა ჩემმა ქმარმა სიტყვა თვარა,—
 ხალხმა „ურაა!“ სულ კოხივით დააყარა!..
 შენე, შენე, აგერ მოდის ჩვენი ნატო,
 — გენაცვალე, რად წამოხველ ასე მარტო?
 ვერ იზოვე კავალერი? საღ გყავს ქმარი?
 — ნუ მამბრაზებ!.. იგი ჩემი აღარ არი!..
 დილას მიდის... შვალამზე მოდის მკვდარი...
 — რა ცუდია ეს ამბავი!.. საცოდავი!..
 — ხო, ვერც ძილში ვერ ისვენებს ეს ბედშავი
 და აბოდებს: კონსტანტინე ერისთავი!..
 — იცი ბეჩა, რა უქნიათ იმ ჩვენ ვაჟებს?
 დარევიან გურიამი შაიონაჟებს
 და მირეკენ ისე, როგორც ჯოგის თხებსა
 — ძილიხანო, რა მითხმრი ბეჩა ესა?!
 — დიახ, დიახ, ერთმა კბილიც გაიღესა
 დაჭირვის დროს...
 — ეს რომელმა?
 — გველმა! ნიკოკიამ...
 — ხვრელში ძრომა რომ იცოდა როგორც ტრიამ?
 — დიახ, დიახ, მასთან კიდევ დიმიტრია...
 ვინ მოვთვალო?.. როგორც კალო, ერთად ჰყრია!..

— ხო, მეც ვიცი ეს დიმიტრა... სახელ შავი...
 ერთხელ ჩვენში სახლებს, რომ დაუწყო წვაი
 და ბენას ციმბირისკენ უკრა თავი!..
 — დიახ, დიახ, ვის არ ახსოვს დაო ესა!..
 თუ დამიცდი, კიდევ გეტყვი უკეთესსა!..
 — ბათუმლების იცი რამე?
 — არა სძინავთ დღე და ღამე, —
 დღეს მოვიდა ჩვენი ნუცი,
 არის თურმე ფაცა-ფუცი!..
 სტანციაზე გახსოვს ჯანდრის პომპოლიკი?
 ხალხს რომ კბენდა წარა-მარა, როგორც ბზიკი?
 თურმე მასაც ატკუციეს კუდის რიკი!..
 — გენაცვალე, რა მიაშვე დაო ესა!
 — თუ დამიცოთი, კიდევ გეტყვი სხვა რამესა.
 ნუცამ მითხრა,—ადგენენო ქალთა „წრესა“
 (იყო კრება... იმისთანა შენსა მტერსა)!..
 მოცუნცულდა თურმე ვიღაც კარბელავა
 და ესფერთ ძველ ნაცოდვილარს... ეხლა ჰყავს!..
 ... აღარ გავა!..
 — იცი ქალო! ეხლა მითხარ „კომპერანტი“?
 — გეტყვი, მარა ნუ გამამხელ თუ გწამს ხატი!
 ამსებულა შიგნით: მართა, მაკო, ფატი...
 ყველა ნაზი, ყველა კობტა, ყველა ფრანტი...
 ია-ვარდი, ყვავილები, განზე ქული...
 შუაზე ვაჟი ფრად დიდი დანაყული...
 არშიყობა, ტრფობა, გრჰნობა, გულის ძვერა...
 ასეთია დაო თურმე საქმის მხერა.
 ეჯიბრება მართას მარო, მაროს ფატი,
 ია-ვარდი, ხელში ტროსტი, განზე ქული
 დროს ატარებს შუაზე ვაჟი დანაყული!..
 — რა კარგია დაო ესა!..
 გეტყვი კიდევ სხვა რამესა?
 — ბევრსა! მარა, ეხლა კმარა!..
 გეჩქარება ნამეტარი
 იქნებ იგი შენი ქმარი,
 ტრიბუნიდან ნერწყვ გამშრალი
 სახლში გდია ცოცხალ-მკვდარი
 და კვლავ ბოდავს: ტილო... ტვინი...
 დედუფალი!.. რასპუტინი!..
 ნიკოლოზი!.. მინისტრები!..
 ვანო!.. კოსტა ერისთავი!..
 ნიკოკია... ხვრელში ტრია...
 დიმიტრელა... და ეს ყველა
 მავნე სულნი ბნელში ჰყრია!..
 ხა, ხა, ხა, ხა, რა კარგია ეს ამბავი გასწი მალე.
 შენ ქმარს თავი შეუკონე გენაცვალე
 და რაც დაგვრჩა უსათუოდ გეტყვი მალე!..

წაველა.

მხალათავის

(თარგმანი)

ღია წერილი

(პირველ ნაწილის ბოქაულს კარტასევიჩს და ბათუმის მამებარ პოლიციის უფროსს.)

ღიან, სწორეთ ის არის დამახასიათებელი ამ დიადი წლისათვის, რომ მან არ იცის შებრალება. რატომ?

იმიტომ, რომ ეს არის დიდი რევოლიუციონური წელიწადი!

რევოლიუციის ერთი სერიოზული მტერი ყავს — ძველი, დახვესებული წესწყობილება. რევოლიუცია მას უნდა მოეპყრას შეუბრალებლათ, ისე, როგორც ქირურგი არ იბრალებს დაჩირქებულ, დამბალ ნაწილს ადამიანის სხეულისას.

რევოლიუცია მეფის გადაგდებით სპობს სამეფო ძალა-უფლებას, არისტოკრატიის დამხობით სასიკვდილო მახვილს სცემს თავად-აზნაურთა წოდებრივ პრივილეგიებს, პოლიციის განადგურებით ასამარებს დესპოტიზმს, ცრუმორწმუნეობის განიავებით საფუძველს უშლის ბერ-მონაზონთ და ხუცებს, ძველი რეჟიმის ჯალათ მსაჯულების გადაყენებით და დატუქსვით ასამარებს უსამართლობას და თვითნებობას. ერთი სიტყვით, რევოლიუცია სპობს და ანადგურებს ყოველივე მას, რასაც თვითნებობისა და ძალმომრეობის დალი აზის.

ეს ოპერაცია რთული და საფრთხილოა, მაგრამ რევოლიუცია მას აწარმოებს გამოცდილი და მარჯვე ხელით.

რაც შეხება ოპერაციის დროს დანაკარგ ცოცხალი ხორცის რაოდენობას ამის შესახებ ჰკითხეთ ქირურგს: განა შეიძლება დაჩირქებული იარის ისე ამოთლა, რომ სისხლი არ დაიღვაროს?

ქირურგი ხშირათ წააგავს ყსაპს, ხოლო ექიმში ჯალათს. რევოლიუცია ასახიჩრებს სხეულს, მაგრამ სამაგიეროთ სიცოცხლეს ანიჭებს მას.

ნუ თუ თქვენ მოითხოვთ მისგან, რომ ფთხილათ მოეპყრას დამბალ იარასდა შიგ ბალღამის ბუდე ამოუგდებელი დასტოვოს?

რევოლიუცია ღრმა ჭრილობას აძლევს ცივილიზაციას, მაგრამ ეს ჭრილობა ანიჭებს სიცოცხლეს მთელ კაცობრიობას.

თქვენ ტკივილსა გრძნობთ? რა ვუყოთ მერე? რამდენ ხანს გასტანს ეს ტკივილი? იმდენ ხანს, სანამ ოპერაცია არ დასრულდება.

მაგრამ, სამიგიეროთ, თქვენ სიცოცხლე მოგენიჭებათ.

რევოლიუცია მძიმე ოპერაციას უკეთებს ძველ წესწყობილებას. ეს ოპერაცია სისხლის დაუღვრელათ წარმოუდგენელია.

ესტერი, რა ვქნა, ვის გატეცნო, აწ მე თქვენებრ კოხტა ბიჭებს...

რესტორან-კაბინეტებში, აწ მე ვინლა დამპატიყებს?

აწ ვინ უნდა შემთავაზოს შამპანსკისა ტკბილი ღვინო...

თქვენებრ ზორბა ფულიანთან, აწ ვიღასთან მოვილხანო?

ამდენ ჯავრს და დამცირებას ვით გაუძლოს ჩემმხ გულმა,

ღამით როგორ დავიძინო კოზინეტებს დაჩეულმა.

აწ მშვიდობით დროს ტარებავ, ბამბანიოკ-კამფეტებო;

სიტკბოება რათ მომისპეთ, ოხ თქვენ სოციალისტებო.

როგორ ჩუმათ გაიპარენ... ასე იზამს მხოლოდ ხამი,

თითქო სხვას კი არ აეღოს ნაჩაღნიკს და პრისტავს ქრთამი.

ქრთამის შიშით განა კაცი ბათუმიდან გაიქცევა!?

ვინც რუსეთში ქრთამს ქრთამს იღებდა რა ციხეშიც დაეტევა?

აფსუს თქვენო სილამაზე, — ფული, ჩინი, დამბაჩ ხმალი

სხვას იქერდით, დღეს თვით შიშობთ როგორ წახდა სამართალი...

მითხრეს თითქო თქვენ ჩაგიცვამთ კაზაკისა ტანსაცმელი,

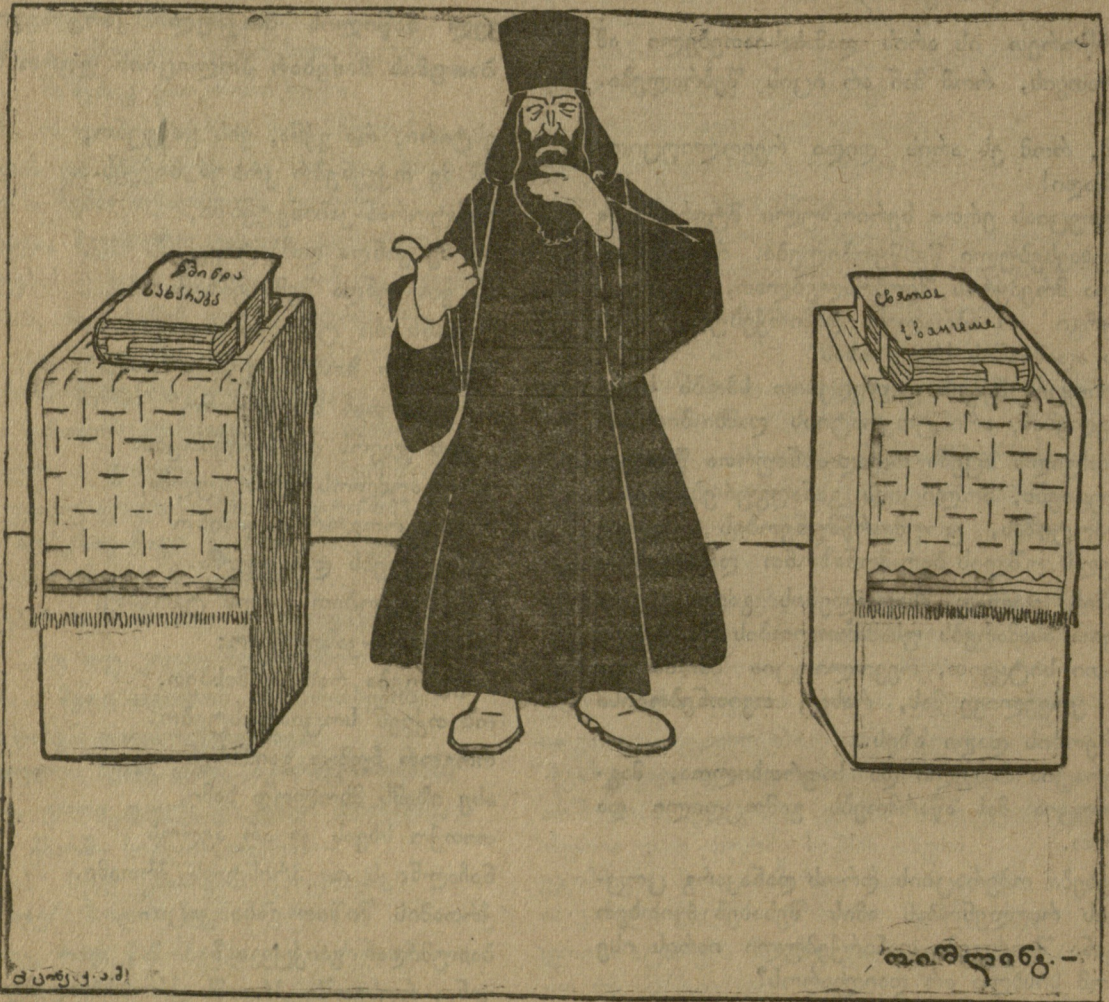
და თფილისში დასეირობთ გაქეთ სხვა გვარი, სხვა სახელი.

გულით მინდა განუგეშოთ, არ მოგშორდეთ თქვენთან ვიყო,

თქვენი ნახვის მონატრული სა—ლი თამარიკო.

ისკანდერ.

ერთი ეათგანი*)

მ. კონცაძე

თ. ი. შლინგ.

ქართველი მღვდელი

მომიწოდებენ ბრძოლად ერისთვის
გული მიმერჩის კარიერისთვის.

) ძნელი გასაგებია, თუ რით ხელმძღვანელობდა პატივცემული ცენზორ მთავრობაძე, როდესაც ამ სურათს ყელსა სჭრიდა. ჩვენის აზრით მას ამოქმედებდა გრძობა „ღვთის-მოყვარულობისა“ და „ეშმაკის მოძულეებისა“. საჭიროა აგრეთვე აღინიშნოს, რომ „ეშმაკის მათრახის“ რედაქციას მხოლოდ თითოჯერ დასჭირდა სარგებლობა „ყოველად სამღვდელი ლეონიდეი“ და ყოველად სამღვდელი პიროს ალავერდილით) მაგრამ ბ-ნმა ცენზორ მთავრობაძემ მაშინაც წაგვიშალა ეგ სამ სამი სრულიად უმანკო და საცენზურო სიტყვები. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ საიქიოს მოჰკითხვენ ცენზორს ამის პასუხს, მაგრამ საჭირო იყო საიქიოსაც გაგვეყო მცირე რამ.

*) საჯაროთ ვაცხადებთ, რომ „ალავერდი“ ჩვენ არ გვიხმარია ტოლუმბაშური განზრახვით.